

Harriet
Constable

HUSLISTKA

Ljndeni

Huslistka

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Harriet Constable

Huslistka – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

HUSLISTKA

Harriet Constable

HUSLISTKA

Preložil Otakar Kořínek

Ljndeni

u. fond
na podporu
umenia

Preklad tohto diela podporili formou štipendia Literárny fond
a z verejných zdrojov štipendiom Fond na podporu umenia.

Harriet Constable: The Instrumentalist

Copyright © Kubuni Ltd. 2024

Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2024

Translation © Otakar Kořínek, 2024

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie
kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme
alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.
Vyťažovanie textu a dát z tejto publikácie v zmysle čl. 4 smernice
2019/790 EU je zakázané.

ISBN tištěné verze 978-80-566-4215-3

ISBN e-knihy 978-80-566-4223-8 (1. zveřejnění, 2024) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-566-4224-5 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-566-4222-1 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

Mame a otcovi,
ktorí ma vychovali s láskou
a umožnili mi byť
odvážnou a zvedavou.

Väčšina minulosti sa ponorí do oceána času,
kde je naveky utopená. No raz za čas sa vody
rozostúpia a umožnia nám zazrieť záblesk
skrytého pokladu, hoci len na chvíľu.

Margaret Atwoodová: *Testamenty*

Historická poznámka

V roku 1696 priniesli do benátskeho sirotinca Ospedale della Pietà dieťaťko. Pokrstili ho Anna Mária della Pietà. Anna Mária sa stala jednou z popredných huslistiek osemnásteho storočia. Jej učiteľom bol Antonio Vivaldi.

UNO

I

BENÁTKY 1695

Súmrak a na Námestí svätého Marka odbíja zvon Marangona. Vyzváňanie sa chvejivo nesie z jeho bronzových úst, kľže po klenutých strechách baziliky, olizuje mušle lemujúce blatisťtý kanál, preniká cez štrbinu medzi chodníkom a drevenými dverami. Dievča, ktoré stojí za nimi v úzkej, sporo osvetlenej uličke, zdvihne k zvonu hlavu.

Pre niekoho zvon vymedzuje čas. Pre iných vyznačuje sväté dni, zasadnutia rady, verejné popravy. Pre dievča však signalizuje, že môže so spolupracovníčkami vyjsť na noc do ulíc. Prišiel čas na prácu.

Obkrúti si krk žltým šálom, je zo svetlej vlny, znak jej povolania, a vyjde von. Jej domovom je verejný dom v obvode San Polo, zastrčenom za Ruga dei Oresi, hlavným ťahom pre cestovateľov a miestnych, prechádzajúcich každý deň po moste na Námestie svätého Marka. Strategická lokalita – tam je práca.

Keď zabočí, na dlažbových kockách sa rozľahne klopkanie jej podpätkov. Vyšla z dverí verejného domu, prešla za ďalšie nárožie, kde mäsiar predáva vnútornosti, a pokračuje ďalej až

na svoje miesto na okraji mosta Rialto. Hlavou kývne žene, ktorá tam prišla iba pred chvíľou, a zaujíma postavenie. Potom si vyzlečie kabát, zloží šál a položí jedno aj druhé na dlažbové kocky pod mostom. Je to mlčanlivá dohoda – *kým pracujeme, svoje veci si držíme pekne tu.*

Na sebe má zelené plátenné šaty s vysokým pásom. Okolo hlbokého štvorcového výstrihu jej povieva stužka. Prstami nahmatá golier a sťahuje si šaty z pliec, až jej do noci vykuknú nahé prsia, usadí sa na bledý tehlový múrik a čaká na ďalšieho zákazníka. Býva to zvyčajne muž, zvyčajne sám, často zahalený vínovým oparom.

Keď tam sedí, srdce jej tlčie, ale už pokojnejšie ako v začiatkoch. V sedemnástich rokoch má pocit, že väčšinu vecí zvládne. V priemere traja za deň. Šesť mesiacov, takmer šesťsto zákazníkov. Chodidlom klopká do rytmu svojej mysle. Je to len ďalšia nočná práca.

Nie je pravidelný zákazník. Muž, to áno. Sám, áno. Dosiaľ ho však nikdy nevidela. Je vecný, ale to jej neprekáža, no akiste je o štyridsať rokov starší od nej, oči má tmavé ako diabol.

„Podíme,“ vyzve ju a cez plece hodí pohľad, akoby sa bál, že ho pri tom niekto prichytí. Razí z neho dym z dreva a tabaku. Hlas má chrapľavý, nízky.

Vedie ho späť do verejného domu a hore drevenými schodmi, ktoré pod jeho ťarchou vŕzgajú. Keď vchádzajú do izby, odfrkne a prikrčí sa, aby nenarazil hlavou do zárubne. Červená čiapka a kabátec s cínovými gombíkmi napovedajú jeho postavenie vo vojenskej lodenici. Vraj tam za jediný deň postaví vojnovú loď.

V izbe je veľká posteľ s tmavými drevenými stĺpkami a zo-pár sliepňajúcich sviečok. Na stenách sa od nich chvejú

a blikocú tiene. Dievčina sa zhlboka nadýchne a dvere sa za ňou zatvoria.

Po deviatich mesiacoch má brucho spuchnuté a napäté. Pred svitaním ju prebudí omračujúca, elektrizujúca bolesť, ktorá jej pulzuje celým vnútrom. Podľa plánu si okolo tela obkrúti pošpinený žltý šál a do vrečka si zastrčí látku, ktorú vyšívá.

Prvou náročnou prekážkou je schodisko. Bolesť tepe šarlátovo. Kdesi hlboko a nízko v tele jej horúco trhá, od čoho sa jej podlamujú kolená, keď sa opiera o hrčavé drevené zábradlie. Dovlečie sa na ulicu, no tam klesne na kolená a zvierá si brucho. Stihne to včas? Nie je to ďaleko, ale v tomto stave...

Nesmieš sa zastaviť. Dokážeš to, presvedča sa.

Pozviecha sa na nohy a napreduje po ulici, telom sa šúchajúc o múry, aby sa aspoň takto podopierala. Pod topánkami sa jej rozprskávajú kaluže, jej odraz sa v nich rozpoltuje vo dvoje. Je to len niekoľko ulíc, ale zdá sa to nekonečné. Bolesť jej vyráža dych, je oveľa horšia ako pred štvrtihodinou.

Tri razy zaklope, šuchot nôh a dvere pootvorí šedivá vráska-vá babica. Pohľad spustí na brucho, kde si tá mladá zvierá napätú pokožku. Výraz babice sa zmení zo znechutenia na súcit. Dvere sa otvoria.

„Medzi zuby,“ poučí ju babica a svojmu malému čierno-bielemu psíkovi vytrhne kosť a podá jej ju.

Psík zavrčí. Dievča tiež zavrčí. Zahryzne zvieraco ako dosiaľ nikdy. Bolesť sa stane priam veľkolepá, výrazne červená, akoby ju išla znútra roztrhnúť.

Je to jej posledná myšlienka pri vedomí. Veľkolepá.

* * *

V tme izbice v babicinom dome prešli dva dni. Ešte nie je čas, aby sa jej dotrhané telo celkom zotavilo, ale treba postel. Kričí už ďalšie dievča.

„Je čas odísť,“ upozorní ju babica.

„Ale kam?“ pýta sa dievčina. Nerátala s tým, že pôrodné bolesti prežije.

Babica jej podá žltý šál a ona prekvapene zistí, že sa v ňom mrví malý tvor. Takmer na to zabudla. Tvor je škvrnitý, vráskavý, s modrými žilkami. Babica vezme lyžičku, vleje mu do úst posledné kvapky cukrovej vody. Dievčina bojuje s mrviaci-mi sa nôžkami tvora, nevie sa sústrediť, nevie myslieť, až sa jej zavrátia oči a do stehien jej vyšľahne kľčovitá bolesť. Na tvár malého tvora kvapkajú jej slzy. Rozhnevane vreští.

Dievča nejaký čas kráča bludiskom bočných uličiek a mostov bez jednoznačného smeru. Morí ho únava, rozodreté telo mu krváca. Celú noc bojovalo s prenikavými výkrikmi, ale teraz dieťa konečne stíchlo.

Blíži sa brieždenie, po kanáli sa plazí hustá hmla. Musí ísť ďalej. Len ísť a bude ticho. Príde k medzere, kde stoja parádne budovy so zašpicatenými oblokmi otočenými k jantárovozelenému kanálu. Do vody vedú štyri schody. Voda zvodne špliecha.

Pod' ku mne, volá. Pod' ku mne.

Voda je studená, ale aj takto zavčas jarného rána osviežujúca. Pritisne si k sebe malého tvora a postupuje ďalej, hlbšie a hlbšie.

Toto. Toto je riešenie. Také pokojné, také tiché. Lahne si na vodu a ponára obidve telá pod hladinu. Je to rovnako prirodzené ako dýchanie. No tvor, ktorého ten chlad, vlhko a nedostatok kyslíka šokuje, vybuchne. Zrazu je rozhnevaný, živý a opäť skutočný, prieči sa jej zovretiu.

Prestaň, zmlkni, prosí ho ona. Už nie dlho. Už nie dlho.

No je to búrlivý výbuch a ona ho nevládze potlačiť. Hlavy im vyletia nad hladinu a obe kričia po vzduchu, po živote.

Drobný tvor jej teraz zvierá ruku mocnejšie. Nekričí, prosí ju, keď kdesi v diaľke prebodne vzduch jeden tón, elegantný a dlhý. Vytiahne dieťa z vody, zabalí ho do premočeného kabáta a rozbehne sa.

Velikánske vyrezávané dvere Kostola Santa Maria della Fava sú otvorené, očakávajú prvých účastníkov omše. Keď sa tacká dnu, kvapká z nej voda, zuby jej drkocú a tvor v jej náručí stíchol. Privítajú ju rýchle kroky kňaza, klip-klop-klip v uličke medzi lavicami.

„Pobehlice sem nesmú,“ namietne a tisne ju späť k vysokým dverám. Vo vánku sa mu vlní vyšívaný hodvábný ornát.

„Prosím vás... brat,“ žobroní a roztvára si kabát, aby ukázala dieťa v náručí.

Z kňazovej tváre zmizne nesúhlas a vystrieda ho znechutenie. Znova ju tisne. Keď sa jej pred tvárou zabuchnú dvere, pocíti závan vzduchu. Klesne na zem s rozhodnými nohami. Nadychuje sa, vydychuje, v stehnách sa jej zachveje ďalší nápor bolesti.

S tvárou zmraštenou do grimasy si uvedomuje, že vzduch je lahodný. Z neďalekej pekárne sa nesie zmes masla, cukru a múky.

V prsiach sa jej rozbúši. Tvor sa opäť púšťa do vresku. Riešenie je prosté. Zvieracie. Už vie, čo treba urobiť. Apatickou rukou si stiahne šaty, obnaží prsník. Tvor sa primkne a začne sať.

Žena, ktorá ju nájde, bola predtým tiež *cortigna lume*, pobehlica, ktorá už stratila vzhľad, ale udržala si energiu. Dievča sa preberie v jej biednom obydlí na dlážke, obložené niekoľkými

vankúšmi a prikryté dekou. Pri stene stojí útlý stolík a na ňom škatuľa s hracími kartami. Pobehlica mu podá hrnček pariacej sa kávy. Dievča si ho priloží k ústam, zľahka fúkne a napije sa. Od tepla prenikajúceho telom jej takmer vyhrknu slzy.

Pobehlica je sklonená, rozpráva. Jednou rukou si hladká kríže, druhou berie zo zeme prázdny tanier a hrnček. Rozpráva, ale neďáva sa dievčatu do očí.

„Môžeš tu zostať, kým sa nepozbieraš, a potom mi na konci mesiaca zaplatíš. Obstarám ti prácu v mojom voľakedajšom bordeli. Zapáčiš sa im, keď sa ti to medzi nohami zacelí.“

Keď sa vystrie, tanier a hrnček o seba štrngnú. Pobehlica vystrie ruku s hrnčekom.

„Túto tu zoberieš do Piety. O dva týždne, keď zosilnieš. No v nijakom prípade nie neskôr. Keď príliš narastie, nevojde sa do otvoru v múre.“

„Čo je Pietà?“ spýta sa dievča ticho.

„Vychovajú ju tam, bude mať dobrý život. Dostane sa jej vzdelania a bude mať možnosti. Učia ich dokonca hrať na hudobných nástrojoch.“ Nie je to rozhovor, pobehlica nečaká na reakciu. Obráti sa a odchádza z izby.

Dievča zažmurká, díva sa za ňou. Vtom sa ozve tiché pomrknávanie a mrvenie. Dievča v sebe pocíti nadúvanie a obrní sa proti nemu. Bolesť však neprichádza. Namiesto nej je to čosi silnejšie, čosi trvácnejšie, čosi dobré. Sklopí pohľad a zbadá, čo to vyvolalo. A prvý raz si uvedomí, že má v náručí dievčatko.

Nasledujúci týždeň je najkrajší v celom jej živote. Pozoruje, ako sa dieťaťko začína sústreďovať, ako jej upiera do očí pohľad a vníma, že toto je jeho mama. Krími ho, láska ho, hladká mu líca a utiera slinky pri ústočkách. A hoci už nie sú jedno telo, je medzi nimi vzájomné súznenie. Sú a navždy budú spojené.

Vdychuje teplo dievčatka, jeho mliečnu vôňu a uvažuje, čo by mu chcela jedného dňa povedať. Veci, ktoré túži, aby niekedy niekto bol povedal jej.

Povie dcérke, aby bežala. Povie jej, aby snívala. Povie jej, aby vyjaviła, čo má vnútri. A keď sa jej dcérka jedného dňa spýta, čo má urobiť so svojím životom, čím by mala byť, povie jej – hocičo, čo roznieti tvoj svet do mnohofarebnosti.

Tri dni predtým, ako príde tá chvíľa, vezme dcérku a svoje mince a vydá sa cez mesto. Za tú trochu peňazí, ktoré si ušetrila, si kúpi papier, krásny benátsky papier, papier hodiaci sa pre kráľovnú.

Obchodník pohrdavo odfrkne, keď si vyberá najlepšie, aký si môže dovoliť – hrubý žltkastý hárok s mramorovozelenými fľačkami. Minie na to viac mincí než na trojdňovú stravu, ale to ju nezastaví.

Na výveske nad susednými dverami je nápis *Scriba*. Zo stredy čierneho kovového zvonca visí motúz. Tri razy zazvoní a na zvonenie odpovie pekný muž s rukami zašpinenými od atramentu.

„Napište toto,“ povie, keď vojde dnu, a on premieňa jej slová do krásnych kriviek na papieri. Ona papier pozorne zloží a zastrčí si ho pod kabát.

Späť v dome pobehlice vyberie z kôpky kariet na bočnom stolíku jednu a nožikom z kuchyne ju uhlopriečne rozreže. Jednu polovicu si vopchá do záhybov šnurovačky.

Znova brieždenie, čas, ktorý bude odteraz pre ňu navždy znamenať bolesť.

„Musí to byť dnes,“ prikazuje pobehlica.

Dievča zabalí dieťa do žltého šálu a opäť vyjde na ulicu, rozrážajúc hmlu pri nohách. Keď sa náhli bludiskom, z ktorého

ju chytá závrat, do členkov jej plieska sukňa, v hrudi jej cven-
dží srdce. Z oblokov sa na ňu sklábia zlaté masky. Zviera v nej
zbystrí pozornosť, je korisť očakávajúca útok. Uši má nastra-
žené na akýkoľvek škrabot a hvizdnutie, rukami chráni dieťa
pod kabátom.

Dostaň sa tam rýchlo, neatáľaj, dávaj pozor. Vľavo, vpra-
vo, vľavo, vpravo. Pri prvom zvuku nebezpečenstva bež, vra-
ví si. Bež.

No cesta je tichá, a keď sa blíži z bočnej uličky k Piete, cíti, že
spomaľuje. Ako dlho trvajú tie posledné kroky, to už nevníma.

Hľadá na rošt v otvore múru, kam položí svoje dieťa, časť
samej seba, tento batôžtek ohňa a energie, na ktorý je hrdá.
Tohto tvora, ktorý ju prosil o život.

Nevládze to urobiť. Tackavo spätkuje, tísnuć si dcérku k hru-
di, a vtom upúta jej pozornosť fňukanie.

Na zemi pod otvorom v múre ležia debny. Zdá sa, že sú
plné všelijakých úlomkov, odhodeného jedla a odpadkov, no
zvuky, ktoré sa z jednej derú, ju ťahajú bližšie. Odchlopí na
debne veko a potlačí výkrik.

Dieťa vnútri modré od zimy a celé doškriabané od zvierat
naberá posledný dych. Vyzerá veľké, priveľké, aby sa zmesti-
lo do otvoru v múre.

Zhlboka sa nadýchne a priloží dieťaťu na krk prsty, ale tep
je preč. Stiahne mu viečka, zľahučka, a látkou mu zakryje tvá-
ričku.

Viac nepotrebuje vidieť.

Vstane, naposledy pozrie na svoju dcérku a opatrne ju vloží
do otvoru v múre. Do batôžka zasunie zložený papier a druhú
polovicu hracej karty. Pobožká dcérku na hlávku, odstúpi a po-
tiahne zvonec. Potom sa obráti, ďalší pohľad späť už neznesie,
a navždy sa vytráti.

„Nech ti je dobre, dcérenka,“ stojí na papieri, „a vedz, že si bola milovaná.“

Na druhej strane múru prebieha všetko rýchlo.

„Prvé v tento deň,“ zvolá sestra Clara, keď kovovo zaznie zvonec. Rozbehne sa na nádvorie a z otvoru vyberie mechriace sa dievčatko.

„15. apríl 1696,“ vraví sestre Madalene, ktorá zapisuje podrobnosti do veľikánskeho záznamníka plného mien, zviazaného motúzmi.

Chiara della Pietà prišla 20. februára 1687 s vyrazenou mincou a odkazom od matky. Paulína della Pietà prišla 29. apríla 1695 s vyšivanou látkou. Agáta della Pietà prišla 4. mája 1695 s básňou a s poranenou hlavou od debny.

Dieťa vybalia, odnesú do umývadla a okúpu. Prezrú mu pokožku, či nie je infikované, krátke vlasy, či nemá vši. Do ohňa vložia kovovú tyč. Zasyčí pach spáleného mäsa a rozľahne sa zúrivy vresk. Na ľavom nadlaktí zostane po železnej tyči krvavé „P“. Ranu obviažu. Kňaz ju pokrstí. A potom sa vrátia k evidencii.

Dieťa dýcha krátko, prerývane – trpí bolesťou. No v očiach sa mu zračí pohľad. Urputné odhodlanie.

„A ako ju budeme volať?“ spýta sa sestra Madalena.

Sestra Clara sa nad dieťa sklóní a to ju maličkou rúčkou schytí za prst. A sústredene na ňu hľadí.

„Anna Mária della Pietà,“ odvetí sestra Clara, keď jej malička tuho zvierá prst. „Z tejto tu mám akýsi zvláštny pocit.“

Anna Mária stojí na pódiu, prihotovená na tú chvíľu. Na chvíľu svojho života. Za okamih dostane osvedčenie *maestro*. Stane sa oficiálne majsterkou hudby.

Má pocit, akoby ju k tomu viedlo každé nadýchnutie. Ako-by všetko, čo si vyvolila, každý úder srdca, boli prepojené. Svetlá ju oslepujú, z publika sa šíri horúčava. Cíti stovky zbožňujúcich očí, všetky sa upierajú na ňu. A rešpekt. Nesie sa v tom vážnosť. Pohybuje sa vzduchom, hmotná, živá a nádherná. Vťahuje to do pľúc.

Potom chichot.

Zamračí sa, vytrhne sa z fantazírovania a preniesie sa do nočláhárne, kde je jej pódiom obyčajná posteľ a osvedčením vreckovka.

„Je mojou povinnosťou a ctou,“ vyhlási strojene Paulína, chudé dievča s končistou bradou, „u... u...“ Jej sústredenie sa vytratí, tá chvíľa sa takmer pominie.

„Udeliť,“ šepne Anna Mária kútikom úst.

Paulína prehltnie smiech, ktorý v nej buble.

Niekomu sa to môže zdať ako detská hra, ale nie Anne Márii. Existujú totiž určité veci, ktoré dievčatá jednoducho vedia. Niektoré vedia, že ich duša je schopná ohnivo sa rozzúriť.

Iné vedia, že existuje sila, ktorej sa treba zmocniť. Iné zasa vedia, že smrť prichádza skoro a kruto. A niektoré vedia, že im je predurčená význačnosť.

Anna Mária della Pietà je predurčená na význačnosť.

V ôsmich rokoch to vie tak naisto, ako struna pozná sláčik, ako blesk pozná búrku, ako voda pozná oblohu. *Vie* to, vie to presne tak, ako že jeden prst na nohe jej vytŕča nakrivo, že v stredu chutí mäso ako ryba a že tón c je zelený. To je istota ako mnoho iných vecí. A tak stáť na tomto pódii s rukami v bok a prijímať titul je rovnako prirodzené ako snívanie.

Odkašle si, povzbudzujúc kamarátku, aby pokračovala.

Paulínin úsmev pohasne. Prikývne. Vážne. „*Udeliť* tento titul jedinečnej Anne Márii della Pietà,“ zvolá.

Anna Mária sa usmeje, vystrie ruky k davu, nahne sa z pódia a pôvabne si prevezme osvedčenie.

Dav šalie. Vyskočí zo stoličky v kúte a celý rozžiarený tlieska. Pretože dnes, ako každý iný deň, je tým davom ďalšia najlepšia priateľka Anny Márie – Agáta. Tmavovlasá ako Anna Mária, ale nižšia a krehkejšia. Ujúkanie a jasot, Anna Mária sa znova a znova ukláňa, do očí jej padajú krátke strapaté kučery. Zostúpi zo svojho pódia a berie za ruky svoju fanúšičku.

„Celý život som pracovala, aby sa mi dostalo tejto pocty. *Grazie, grazie, grazie,*“ opakuje Anna Mária.

Paulína sa chichoce, na lícach jej vyskočia dve ružové bodky. Jedno prenikavé modré oko sa stretne s okom Anny Márie. Namiesto druhého má iba vpadnutú jamku, viečko zle zošité, kožu zvráštenú a červenkavú. „Teraz ja, teraz ja,“ žobroní.

„Tak ešte raz,“ pristane Anna Mária, vylezie späť na svoje pódium a rozmýšľa, ako zlepšiť svoj príhovor. „A potom do-
staneš šancu ty.“

* * *

Na svitaní sa rozoznejú zvony na Námestí svätého Marka. Nie je to ani päť minút chôdze od imponujúcej budovy Ospedale della Pietà s výhľadom na lagúnu. Za zelenými zavretými okenicami je už hore tristo osirelých dievčat a púšťajú sa do práce. Zlievajú sa jedna za druhou do prúdu, uberajú sa po chodbách oblečené v bielom.

Na piatom z piatich poschodí Anna Mária prezlieka svoju posteľ, keď jej zmysly zalejú hlboké tmavočervené zvuky.

B mol, pomyslí si.

Prestrčí ruku pomedzi mreže a otvorí okienko nocľahárne. Dnu vnikne chladný ranný vzduch. Zhlboka ho vdýchne, nazerá ponad terakotové kachličky a počúva nový deň. Hlboko dolu ktosi beží po dlažbových kameňoch. Ozve sa rachot prechádzajúcej káry, nárek dieťaťa, brechot psa. No crescendo príde asi o hodinu, keď sa do ulíc a do kanálov vyleje svet a Benátky opäť ožijú.

Prvá je na rade omša v kaplnke. Dievčatá odriekajú modlitby po sestrách.

Potom príde na rad kaša v refektári. Anna Mária s odporom tľie lyžičkou do krupičných hrudiek. Potom nasledujú každodenné práce. Pranie, drhnutie, zašívanie, naparovanie, sekanie, varenie, škrabanie a upratovanie. Vyslobodenie prichádza každý deň po poludňajších modlitbách.

Keď sestry nacvičujú chválospevy a žalmy, Anna Mária sa odkradne. Vychádza po točitom kamennom schodisku, berúc dva schody naraz, a vojde do izbice v podkroví nocľahárne.

Posteľ zavrzga, keď ju odsúva doprava. Vylezie na ňu a trápí sa so zástrčkou za okenicami. Zástrčka sa so škripotom uvoľní a ona prelezie von na malú drevenú plošinu. Predtým na nej vešali vypratú bielizeň. Keď ju však búrka dochrámala, zabudlo

sa na ňu. Bielizeň sa teraz vešia na väčšej plošine na druhej strane budovy. Táto plošina teraz patrí celá jej.

Tvár jej zaleje slnečný svit. Dosky jej pod nohami vŕzgajú. Zaujme svoju polohu, nadvihne si spod seba špinavú bavlnenú zásteru a so skríženými nohami si sadne na rozpalené drevo. Spokojne si prezerá svoje kráľovstvo.

V jej meste sú ulice z vody. Zovšadiaľ energicky, farbisto a hlasno dýcha život.

Zdvihne ruky k orchestru, pripravená dirigovať. Je to pokyn gondolierom, ktorí bujaro pospevujú, keď sa klžu úzkymi ulicami. Pokyn predavačom ovocia, ktorí na námestí skandujú: „Ďatle za *denár*, citróny za *liru!*“ Pokyn hrebenárom, brusičom nožov, rezbárom a ďalším, každá skupina vyspevuje to svoje. Pokyn davu, ktorý tleska tancu šašov, škrekotajúcim čajkám, ktoré sa vznášajú na oblohe. Pokyn pradiarkam, ktoré poklopkávajú pri krúžiacich stavoch, čističom topánok, ktorí leštia s pohľadom upretým na lagúnu. Pokyn dojičom, ktorí cengajú sklenenými fľašami, a jej kamarátkam na nádvorí, ktoré pokrikujú okolo stromu. Pokyn mužovi, ktorý v tuneli po jej ľavici spieva opernú áriu, a zvonom odbíjajúcim na veži po jej pravici poludnie.

A teraz pokyn farbám. Modrá, žltá, zelená, červená, purpurová, oranžová, biela a hnedá. Pred očami jej vybuchuje farebný kaleidoskop sveta. Dohora sa vznášajú tóny a odtiene, letia vysoko nad mesto, visia tam ako noty na notovej osnove v súhre so zvukmi dolu. Potom splynú a víria, hmýria sa ako krdel rýb a Anne Márii vystúpi na tvár úsmev.

Tóny prišli k tejto dievčine prv ako slová a vždy mali farbu.

Za chrptom sa jej škriabu von Paulína a Agáta, každá z jednej strany.

„Prepáč to oneskorenie,“ ospravedľňuje sa Paulína. „Museli sme opakovať požehnanie.“

Agáta prikývne a prevráti oči.

„Vitajte,“ povie Anna Mária, hľadiac rovno pred seba. „Vitajte v mojej Republike hudby.“

Život v Piete v roku 1704 je plný kontrastov. Čistenie rýb, brnkánie na harfe. Rozmliazdený palec na nohe, hra sláčikového kvarteta. Kde je bolesť a brutalita, tam je aj hudba a pieseň. A tam je Anna Mária, Paulína a Agáta.

Neexistovala nijaká chvíľa zoznámenia, nič konkrétne, čo by ich dalo dokopy. Je to ako u súrodencov. Sú jednoducho tu, nastálo prítomné.

Anna Mária si uloží hlavu k Paulíninmu krku. Tá sklzáne rukami na Agátino rameno. Keď Agáta odkloní hlavu, ukáže sa zárez veľký ako dlaň. Má ho vpravo rovno nad krkom, preliачený ako ohnutá dlaň. Padá jej naň zopár prameňov krátkych vlasov, ale zárez je lysý.

„Jedného dňa tomu tu budeme vládnuť,“ prehodí Anna Mária, hľadiac na mesto. „Naozaj vládnuť. Nie ako teraz. Nie iba predstierať. Budú z nás hudobné kráľovné Benátok. K nohám nám budú padať davy.“

„Od hlavy po päty nás pokrývajú šperky,“ pípne Paulína.

„Pocestujeme do Paríža a Ríma,“ pridá sa Anna Mária.

„Budeme jesť celý deň smotanové *frittelle*!“

„A nikto nám nebude môcť prikazovať, čo máme robiť.“

Agáta ticho zastoná.

Anna Mária ju drgne. „To od tých *frittelle*, však?“

Agáta vyskočí na tvári náznak úsmevu. Prikývne.

K pečeným pampúšikom sa dostali iba raz, bol to dar Piete počas karnevalu. Priniesli ich v koši ozdobenom stuhami, z prútia prenikala vôňa citrónovej kôry a sladkastého cesta. Dievčatá sa nad nimi sáčali ako svorka zatúlaných šteniat, ale

Anna Márii sa podarilo tri uchmatnúť, kým všetky zmizli. Ona, Paulína a Agáta ich zlupli rovno tu na streche, usmiate, s ústami flakátymi od cukru.

Anna Mária pri spomienke na ich chuť vzdychne. Lahne si a Paulína a Agáta takisto. Pohľady upierajú na oblohu, kde sa mihajú mračná.

Za jedno zájde slnko a na flakatú tvár Anny Márie dopadne tieň. Na jazvy z osýpok spreď dvoch rokov. „Vyrastieš z nich a budeš sama sebou,“ upokojuje ju sestra Clara. Lenže Anna Mária sa už teraz cíti sama sebou. Odjakživa sa tak cíti. No a vzhľad, ten ju nikdy nezaujímal. Každý je tu dajako poznačený.

Paulína si napráva šaty, vyhládza faldy, ktoré sa na nich urobili. Agáta sa zadíva na Annu Máriu, čaká, čo príde teraz. Preletí popri nich čajka a Anna Mária na ňu volá, až sa Agáta rozosmeje a Paulína sa pridá krákaním.

Paulína sa prevráti a vezme Annu Máriu za ruku. „Ako dvojčatá,“ utrúsi, keď sa im dotknú dlane.

Je taká drobná, vraví si niekedy Anna Mária, že keby z lagúny poriadne zafúkalo, odnieslo by ju. Paulíne rozfukuje vánk okolo tváre svetloplavé vlasy. Agáta sa nakloní cez Annu Máriu a štuchne Paulínu.

„Fajn, trojčatá,“ rozosmeje sa Paulína.

Zaznie jeden úder zvona a Anna Mária vyskočí na nohy. Konečne popoludnie. Majú hodiny hudby.

„Čo je to?“ vyhŕkne Anna Mária, keď vbehne do miestnosti, kde sa signore Conti opiera o veľký nástroj so šikmo skloneným vekom a štíhlymi nohami. Je drevený, ozdobený elegantnými krivkami. Páčia sa jej biele a čierne klávesy. Nie je to však čembalo, na ňom už hrala. Je to väčšie.

„Dobré popoludnie aj tebe, Anna Mária,“ privíta ju signore Conti, odhrňajúc si dozadu dlhé zlaté kučery. Je vysoký a štíhly, s jamkou na hranatej brade. Vraj je elegantný. Podaktoré staršie dievčatá hovoria, že by ho *chceli*. Anna Mária si nie je istá, čo tým myslia, ale nezaujíma ju to natoľko, aby po tom pátrala.

„Volá sa to *fortepiano*. Najnovší vynález signora Cristoforího. Namiesto brnkacieho mechanizmu v ňom udierajú na struny kladivká. Hráč má takto oveľa väčšiu kontrolu nad silou zvuku, rozumieš?“

Anna Mária vystúpi na špičky, zachytí sa drevených okrajov a strčí hlavu do útrob nástroja. Nad strunami zbadá malé drevené plošky, pripravené klepnúť.

„Signore Cristofori nám ho láskavo daroval. Sme mu veľmi vďační.“

„Chcem si ho vyskúšať,“ vyhlási Anna Mária s rukami v bok a s vytrčeným bruchom.

Signore Conti to chvíľu zvažuje. „Keď budeš dobrá, príde na teba rad, až skončíme s flautou. Ale teraz si sadni.“

Po hodine sa tam obšmieta, domíza, až sa signore Conti vzdá a dovoľí jej *fortepiano* vyskúšať. Anna Mária behá prstami po hladkých klávesoch a on ju učí melódiu, ktorú ona po ňom opakuje.

Príjemné, myslí si. Ale nie je to ono.

Ako pri flaute a hoboji, na ktorých sa posledný rok učila hrať, v myslí jej bežia farby, ale sú matné, zakalené. Nie podľa jej predstáv.

Anna Mária della Pietà sa stane najmladšou členkou *figlie di coro*, svetoznámeho orchestra sirotinca, a v oseemnástich rokoch *maestrom*. Svet ju spozná. Spozná v nej najväčšiu hudobníčku, aká kedy žila.

* * *

Keď konečne odchádza z hodiny signora Contiho, na chodbách je ticho. Conti jej prikáže ísť rovno na večeru a sestram vysvetlí, prečo sa zasa oneskorila.

Náhli sa po chodbe na treťom poschodí, na kamenné dlaždice rýchlo dopadajú ošúchané podošvy jej topánok. Steny sú sivé, dopukané, strop nízky. Na konci chodby je zamrežované okienko, denného svetla rýchlo ubúda. Zastane a zabočí k točitému schodisku, keď ju zrazu zastaví prenikavý, hutný zvuk.

Vydá sa za ním späť cestou, ktorou prišla, až natrafi na pootvorené dvere. Cez štrbinu nazrie dnu a zbadá muža, vyzerá, že má čosi po dvadsiatke, a na pleciah mu padajú kučery ryšavých vlasov.

Je obrátený tvárou ku kozubu, osvetlený žiarou plameňov, na sebe má obyčajný hnedý kabát s krátkymi šosmi a krémové nohavice.

V jednej ruke drží husle, v druhej sláčik. Beží ním po strunách skackavo a šklbavo, agresívne a potom meravo. Isto je posadnutý. Mala by som priviesť *medikusa*, pomyslí si Anna Mária. A kňaza. Tento muž ho potrebuje. Lenže nohy akoby jej ochrnuli – zvuky ju držia na mieste.

Pozorne si všíma jeho prsty, pohyby jeho rúk. Sláčik teraz poletuje hore-dolu a jej sa v mysli začínajú plaviť farby. Jantárová, zlatá, citrusová a biela, strieborná, okrová a hnedofialkastá. Pred očami sa jej mihajú odtiene. Musí sa zachytiť zárubne, aby nepadla. Ešte nikdy nevidela na tomto nástroji takto hrať. Ešte nikdy ho nepočula hovoriť takým jasným a živým hlasom, že by mohol spievať jej meno. Je ako ďalší živel, letí jej myslou. Zem, vzduch, oheň, voda. A teraz toto.

Ale tie skoky, obraty. Je toho priveľa. Naháňa to strach. Rozmýšľa, či sa radšej nerozbehnúť preč, či neodtrhnúť telo od tejto chvíle. Ale kdesi hlboko v nej napätie slabne. Tie tóny

jej pripadajú známe ako zvuky, ktoré pozná. Farby sa začínajú skladať do vrstiev a tvorí sa z nich krajina – zelené hory a purpurové kvety, oranžový slnečný svit, výbuchy bielej. Pred očami sa jej to všetko pohybuje, kníše. Sama nevie prečo, ale z líc si stiera slzy.

Zrazu vie jedno celkom naisto. Tento nástroj musí vziať do rúk.

Ukryje sa v malej skrini oproti miestnosti, v ktorej je on, chrbtom sa tisne k polici s fľašami atramentu, špičku nohy drží v štrbine, aby sa dvere nezavreli. Vdychuje prach. Čaká, až skončí. Počuje šťuknutie spôn na puzdre huslí, vrzgot dverí, klopanie vzdalujúcich sa podpätkov. Vybehne z tmy.

Husle sú tam, muž tam nie je.

Pomaly, neústupčivo sa k nim blíži. Otvorí spony, odhalí vnútro tej klenotnice. Lesklý útvar, dlhý, štíhly sláčik, dokonale obopnutý zamatom. Keď v sebe pocíti lahodné teplo ako roztopajúci sa cukor, začne dýchať.

Vystretou rukou prechádza malými prstami po tele huslí. Drevo je hladké a chladné ako kamienok. Nahne sa bližšie, vdychuje vôňu laku, starých kníh. Do úst sa jej hrnú sliny.

Zasúva ruku pod hmatník a uvoľňuje ho. Zdvihne si husle dôležite pod bradu, ako ich mal on.

Prstami sa dotkne strún, usiluje sa napodobniť jeho držanie. Dramaticky ťahá sláčik zľava doprava.

V miestnosti sa rozľahne škripot a za ním aj prerývaný vrzgot, keď sláčik poskakuje dolu po strunách.

Škaredé, povie. Ale skúša znova a znova.

Zmení postoj a tu...

„Čo tu robíš?“ ozve sa jej spoza chrbta ostrý hlas.

Zovrie jej žalúdok. Pomaly sa obzrie.

Vo dverách stojí ten muž, vlasy červené ako oheň.

„Odlož to, dieťa,“ povie ticho, „a odíď, kým ťa neodvediem ja.“

Večera. Sedia v refektári, klenutej kamennej miestnosti na prízemí Piety, s tromi dlhými drevenými stolmi. Pod lavicami stovky párov nôh v čiernych zaplátaných topánkach, nad nimi biele sukne. Hrkotanie tanierov, šum rozhovorov. („Vymením stužku, ale nič viac.“ „Jedz pomalšie, lebo sa zadrhneš.“)

Paulína šťuchá do čohosi hnedého, špongiového na tanieri, kým si to podozrievavo vloží na jazyk.

„Čo je to?“ spýta sa, keď vytiahne lyžičku a znova skúma jej obsah.

Anna Mária ju nepočúva. Myslí na červenovlasého muža, ako tam stál a nespúšťal z nej zrak, keď rýchlo ukladala husle späť do puzdra. Pod stolom sa jej trasú kolená.

„Anna Mária?“

Zažmurká, priloží si ruku na nohu, aby ju upokojila. Potom sa nahne, privonia k lyžičke, ktorú Paulína drží, a zvráti tvár.

„Varený mozoček,“ skúsi.

Agáta ju drgne, varovne potrasie hlavou. Neskoro – Paulína zajačí a celý refektár, vyše sto študentiek, sa na ne zadíva.

„Ticho, ty dievčisko hlúpe,“ zagáni na ňu sestra Madalena od svojho stola v kúte. Statná žena s vypučeným chrbtom a mozolnatými rukami, na každú sirotu sa zakaždým díva pohrdavo, zrelá ako staré víno za roky, ktoré tu strávila.

Paulína by mala stíchnuť. Nemôže si však pomôcť. Napína ju na vracanie. Vyskočí zo stoličky a prebehne kamenným klenutým priechodom do kuchyne. Stihne dobehnúť k veľkej drevenej debne v kúte, kam sa odhadzujú šupy a odrezky, a nahne sa nad ňu. Obsah debny, hnedý a ostro páchnuci,

vyprázdni večer do člnov na odpad a odvezú na statky za mestom ako hnojivo. Anna Mária začuje v posteli známy zvuk rohu, uvidí jeho farbu.

Spolu s Agátou prepuknú v smiech, no sestra Madalena ich prebodne pohľadom, ktorý hovorí *varujem vás*, a obe stíchnu. Rýchlo.

Keď sa Paulína vráti, je bledšia ako zvyčajne. Na tanieri má raz takú veľkú porciu. Rukou si pomaly zakryje ústa.

„Všetko to zješ,“ prikazuje sestra Madalena, ktorá sa nad ňou týči ako hnusný pach. Paulína vhrknu do očí slzy. „Inak sa dostane k slovu bič. Prídem to skontrolovať.“

Len čo odíde, Agáta sa nahne cez stôl a pritiahne si Paulínin tanier. Potom sa obráti k Anne Márii, rozšíri veľké orieškovohnedé oči a nemo vysloví: „*Prosím*.“

Anna Mária našpúli pery a pozrie na člapkanicu na tanieri. Zdá sa, že sa v nej niečo pohybuje. Ale potom vrhne pohľad na Paulínu. Tá sa s uplakanou tvárou nadychuje a vydychuje.

Anna Mária zašepká: „Rozdelíme si to.“

Agáta prikývne, zhlboka sa nadýchne a vezme do ruky lyžičku. Paulína vstane, prebehne okolo stola a obidvom vtisne na líca bozk.

Anna Mária začína pomaly prežívať, mraští tvár, lebo na jazyku cíti čosi vláknité, odporne. Sústreďí sa na rozhovor dvoch dievčat, ktoré jej sedia za chrbtom.

„Ďalší,“ šepne jedno z dievčat.

„Včera,“ odpovie druhé. „Tento rok sú to traja.“

„Myslíš, že to bol... krkavec?“

Anna Mária spustí lyžicu a pozrie na Paulínu. „O čom sa to rozprávajú?“

Paulína na ňu na chvíľu uprie pohľad. „Je to taká taľafatka...“ Zmlkne, očami behá dookola, či ich niekto nepozoruje.

„Vraj akýsi muž. Dajaký tvor. Večer prichádza do Piety po dievčatá.“

„Tvor?“ vydýchne Anna Mária.

Zdržanlivo prežúvajúc Agáta pokrúti hlavou. Prehltne a až potom ticho hlesne: „*Výmysel*.“

„Veď som povedala, že je to len taká taľafatka,“ bráni sa Paulína. „Niektoré dievčatá si o tom v spálni šepkajú. Určite nás chcú vystrašiť.“ Opäť spustí oči na stôl.

„A čo sa stane, keď príde?“ nedá sa odbiť Anna Mária.

Paulíne sa zalesknú oči. Pomrví sa. Anna Mária sa k nej nakloní bližšie.

„Najprv prichádza hmla. Víri po kanáli, všetko cestou zahaluje. Potom sa ozve čľup, čľup, čľup. Je to zvuk, ktorý počujú len staršie dievčatá. Vraj im preniká do kostí, tak hovoria.“

Anna Mária sa tvári zdesene. Paulíne sa rozšíria oči.

„Prebudia sa, v polosne vstanú a bosé sa vydajú za tými zvukmi. Keď dôjdu k dverám ku kanálu, zastanú ako primražené a hľadia na vodu, kým ten tvor nepríde. Stojí na gondole s kyvotajúcim sa lampášom na prove. Telo má ľudské, ale hlava je...“ Ustráchané sa nadýchne, zdá sa, že z toho, čo rozpráva. „Hlava je krkavčia. Perlivé čierne oči a dlhý tmavý zobák.“

Anna Mária tuho zovrie lavicu pod sebou.

„Blíži sa, je ticho, počuť iba to čľup, čľup, čľup jeho vesla vo vode. Dievčatá to k nemu ťahá. Vezmú toho tvora za ruku, vykročia na jeho čln a potom...“

Vedľa nich sa rozľahne smiech – akési dievča sa smeje tomu, čo jej povedala kamarátka.

„Čo?“ nalieha Anna Mária. „Čo sa stane potom?“

„A potom si ju vezme. Obalí ich hmla, a keď sa vyjasní, nikto tam nie je. Posledné, čo ktokoľvek počuje, je jej výkrik.“

Anna Mária vydýchne, až teraz si uvedomí, že počúvala so zatajeným dychom.

Agáta znova poklopká Annu Máriu po predlaktí. „*Je to len taká taľafatka.*“

Len taká taľafatka, opakuje si Anna Mária, nútiac sa do úsmevu. No kolená sa jej pod stolom znova roztrasú. Také niečo ju za normálnych okolností nerozruší. Akiste je ešte nervózna z toho, ako ju ten muž prichytil s husľami. Vyderie sa z nej zvuk, pokus o smiech. Oči jej však pri tom zaletia k oknu, ku kanálu, ktorý je za ním. A musí vynaložiť všetky sily, aby si nezakryla uši dľaňami. Už nikdy nechce počuť zvuk gondoly v hmle.